



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**F. Ioannis Andreae Coppensteinii, Ordinis Prædicatorum
Theologi & Parochi Heidelbergæ Castigatio Apologiæ
Calvino-Catecheticæ**

Coppenstein, Johann Andreas

Moguntiaë, 1626

An sit Transubstantiatio?

urn:nbn:de:hbz:466:1-35247

est hoc poculum? Equidem bis vocem poculum in Nouo Test. reperio: Apoc. 17. 3, 4. *Vidi mulierem super bestiam, plenam nominibus blasphemis. &c. Et erat &c. habens POCVLVM aureum in manu sua, p'enum abominatione. &c. Iterum Apoc. 18. Exite de illa, Babylone, &c. duplicate duplicia; secundum opera eius: in POCVLO, quo miscuit, misceto illi duplum. Hoc est poculum hic totum vestrum est: Meliora D'vs. Attamen; vt nunc res sunt vestra; EST.*

Deinde; Quæ Minister de Bellarmino dicit, probante Tridentinum de Transsubstantiatione. Decretum ex isto solo Matt. 26. *Hoc est enim Corpus meum; eadem verbis pene totidem in ipsum regeo, qui Calicem dicit Poculum.* (Tua recipe verba) *Vbi obiter notandum, falsarie citare Ministrum verba Christi & Apostoli, & non sine mendacio dicere, esse verba Domini & Apostoli, quæ non sunt. Nusquam enim Christus, aut Apostolus dixit: Hoc est POCVLVM Sanguinis. &c. Poculum gratiarum actionis: sed Christus: Hic est CALIX. Luc. 22. Hic est enim Sanguis, &c. Mar. 26. Mar. 14. Apostolus, Calix benedictionis. &c. Et tamen hanc ipsam vocem Calix de substantia ipsius Cœnæ fortè esse dicit Minister.*

Atque vt verbum pro nostro Bellarmino loquar: 1. ENIM Matthæus posuit ad Sanguinem; quod Marcus & Lucas omiserunt: Bellarminus, & Ecclesiæ Vfus vniuersalis Liturgicus idem ENIM posuerunt in Missalibus ad Corpus; & non in Bibliis Vulgatis. 2. Deinde: Ita verba: *Hoc est Corpus meum*, continent rationem, cur debuerit comedi ille cibus: sicut & illa, *Hic est Sanguis meus.* &c. ideo Matthæus & Marcus addunt ENIM. Hacque de causa & prioribus addidit causalem ENIM in Missali Ecclesia.

An sit Transsubstantiatio?

IMINISTER. I. crepat Transsubstantiationis Papiæ Monstrum, Portentum, nouum Commentum nomine, & re falsum, prodigiosum dogma: Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum. &c. Non regemus gladio, vt hoc anacemus. &c.

2. Vox noua est: ante Concilium Lateranense anno 1213. nõdum natum & enixum vocabulum. 3. Imo, teste Scoto in 4. dist. 11. q. 3. dogma fidei non fuit. 4. Costerus ait in Enchir. c. 8. ante 300. annos non intellexerunt Christiani, saltẽm non satis clare, substan-

tiam panis & vini, vi diuinorum verborum transf. rri. 5. Fatetur Bellarminus l. 1. de sac. c. 7. *Periculosa est vox nouarum libertas in Ecclesia. &c. Paulus profanas nouitates prohibet. Atqui Vox hæc est nomine, & re noua. 6. Quo rectius Costerus: Fides illa, cuius initium ostendi potest post tempora Apostolorum; etiamsi mille annorum esset, non est vera Fides.*

RESPONDEO AD I. Cœnæ tuæ Caluini- anæ ista sunt epitheta: & ijs diriora.

AD II. Mentitur Minister, teste Bellarmino l. 3. Enchir. c. 23. Nam sub annum 1130. Hugo de S. Victore dixit, *Substantiam in substantiam ire: Ante hunc S. Patres annis plus millenis dixerunt; Panem substantialiter conuertri. &c.* apud Bell. ibid. c. 20. Sub annum 1130. disputarunt iustis voluminibus, *Mutari substantiam panis, accidentibus non mutatis.* Et Lutherus nouauit vocem *Transaccidentatio.*

AD III. Scorus errauit ignorantia; nulla pertinacia. **A**D IV. Minister, (tua recipe verba) falsarie citat Costeri sententiam, & non sine mendacio dicit, quæ non sunt. Manifeste hic calumniatur Minister, & verborum doctrineque nostri Costeri sensum deprauat: In quo dolium committit, & fraudulenter agit. Proinde apertum Ministri mendacium est. Sic enim ipse recitat verba Costeri: *Ante 300. annos in Conc. Lat. ad rei istius tam admirabilis clariorẽ explanationem, usurpatum fuit nomen Transsubstantiationis: vt intelligant Christiani, substantiam panis in subst. &c.* Ergo, infert Minister, ex Costeri illa sententia, ante illud tempus NON INTELEXERUNT Christiani, saltẽm satis clare, substantiam. &c. Et non dixit P. Costerus; Non intellexerunt. &c. Ergo falsum affingit Costero Minister falsarius.

AD V. Falsum dicit Minister: nam vox est nomine antiqua; phrasibus æquivalentibus antiquior, Re antiquissima. Ergo religiosa est vocum antiquarum obseruantia.

AD VI. Falsum dicit Minister: nam Costerus ait *Fides illa; non Vox illa.* nam de Voce disceptat Minister.

II. MINISTER. Nullubi Transsubstantiationem tradidit Scriptura; sed potius euerit. Quare Lindanus refert eam ad Traditionem non scriptam: quod verbi, *Hoc est corpus meum*, disputat possint, ait Bell. l. 5. de Buch. c. 23. § 10

Et vere ea non euincunt Transsubstantiationem: Quia figurate sunt intelligenda & improprie sic; Panis est signum, figura, symbolum, sacramentum

Corpo.

Corporis Christi. Ita Patres, August contra Adimantium c. 12. *Non dubitavit Dominus dicere, Hoc est Corpus meum; cum Signum daret Corporis sui.* Idem in Pla. 3. *Corporis & Sanguinis sui Figuram Discipulo commendavit.* Theodor. Dial. l. c. 8. *Accipiens Symbolum dixit, hoc est corpus meum.* Tertull. l. 4. contra Marcionem num. 60. *Acceptum panem & distributum Discipulis, Corpus suum fecit, Hoc est Corpus meum, dicendo, id est; Figura Corporis mei.*

RESPONDEO. Veritas Transsubstantiationis est in Verbo scripto; at Sensus vnica Veritatis est ex Traditione: Et vtrumque euincit illam: Scriptura, sufficienter; Traditio euidenter. Sensus autem Verborum est proprius; non figuratus: ita: Panis, id est, Species panis, est signum, figurata, symbolum. Sicque S. Patres intelligendi sunt, dum in Contingente denotant Contentum, & vtroque expresso Vnum hoc significant, Hoc est corpus meum, id est, in hoc Contingente Specierum est substantia Corporis mei.

2. Deinde: Si dicti Patres aliter forent intelligendi; iam tum contradixissent ipsi & sibi, & ceteris antecedentibus, coequalibus, & posteris Patribus. Nam & ipsi docuerunt alibi scriptus, *Panem substantialiter conuerti*: itemque & ceteri similiter singulis artibus. Vide Bell. lib. 2. de Ethic. capitibus 39. ipsis.

III. MINISTER. Cum termini disparati, in compossibiles copulantur, necesse est enunciationem esse figuratam: Ita Aug. l. 2. de Gen. ad lit. c. 1. *Si in Verbo Dei dicitur aliquid, quod ad literam, nisi absurde, non possit intelligi; proculdubio figurate dictum accipi debet.* Sed ad literam, *Substantia panis erit substantia Corporis Christi; & substantia poculi erit substantia Sanguinis.* ἀλογοῦν est, & ἀδύνατον. Ergo.

2. Item Aug. contra aduers. f. Legis l. 2. c. 9. *Horribiliter videtur humanam carnem manducare, quam perimere; & hum. sanguinem potare, quam fundere: iam veto, idem, l. 3. de doct. Christiana, c. 16. Si precipua locutio est, & aut flagitium, aut facinus videtur iubere; figurata est.*

3. Item Ipsis aduersariis est tropus in hisce, *Hoc poculum est meus Sanguis*: continens pro contento: cur non igitur & in istis: *Hoc est corpus meum*: cum vna eademque sit enunciatio? Datur, Paroche, si potes, vllam huius differentie ex verbis Institutionis rationem.

RESPONDEO AD I. Data Maiore; (etsi tota S. Scriptura nullibi de Re huic Sacramentaria simili loquatur; vt idcirco hæc ab ea S.

Augustini regula excipi iure posset) Minor tamen falsa est: Nam, quam parum Christo erat ἀλογοῦν & ἀδύνατον istud: *Hoc est Corpus meum: Hic est Sang. meus*: æquè parum & Christianis esse debet istud: *Substantia panis.* &c. Quamquam hoc plus significat quam *Substantia panis*: nam præter substantiam conuersam adsignificat & Species. Nota obiter, plus delectari Ministrum Poculo, quam Calice: id enim solenne illi.

AD II. Data etiam ista regula S. Augustini; (quamquam exceptionem habet in S. Scriptura, Deo subinde g. andia mandante) ita in Ministrum retorque: Atqui hæc præceptiua locutio; *Hoc est corpus meum: &c. Hoc facite*: Nec iubet, nec iubere videtur flagitium, aut facinus: ergo NON est figurata.

AD III. 1. Reprobo spurium hoc Poculum est meus Sanguis: genuina S. Scripturæ sunt ista: apud Matth. 26. Mar. 14. *Hic est enim Sanguis meus Noui Test.* apud Lucam c. 22. & 1. Cor. 11. *Hic CALIX est Nouum Test. in Sanguine meo.* Quod hic et si tropicè loqui videantur, non tropicè tamen intelligi debeant; testentur illi priores, pro CALICE ponentes Sanguis. Quia igitur *Hoc est corpus: Hic est Sanguis*, similes sunt enunciationes categoricæ, non tropicæ: Et quia, *Hic est Sanguis: &c. Hic Calix est Nouum Test.* &c. sunt vna eademque, in re ipsa, enunciatio simplex: HA CAUSA & ista, *Hoc est Corpus meum*, est categorica & non tropica oratio. Hocque minus vel intelligi potest tropicè; quod nusquam dicatur in Scriptura categoricè, *Hic panis est corpus meum*; sicuti dicitur, *Hic Calix est Sanguis.* &c.

Ecce minister, ad tuum CVR, dedi tibi per QVIA istius differentie, sed indifferentis; ex Verbis Institutionis rationem. Ad hanc tu si potes, aut aliud repones, responde; aut refelle: non, vt soles, eleua; si vir bonus esse velis.

III. MINISTER. 1. Ipsum verbum EST quoque non infert mutationem substantialem in subiecto, i. pane, & poculo. 2. Non magis quam in hisce: *Ego sum ostium, via, vitis*: ergo *Hoc est corpus*, locutio est impropria, figurata: Similiter Gen. 17. *Hoc, circumcisio, est pactum meum*; id est; *ibid. ut sit in signum fœderis.* Sic Theodoretus Dial. I. cap. 8. *Seruator nominis commisit, & Corpori id, quod erat Symboli, nomen*

h

impo-

imposuit: Symbolo autem, quod erat corporis. &c. Visibilia signa, Corporis & Sanguinis appellatione honorauit; non naturam mutans; sed natura gratiam adiciens.

RESPONDEO. AD I. Vox EST non infert mutationem, id est, non significat fieri; sed indicat, dicit, docet esse factam, iamque esse, id est, existere.

AD II. In istis: *Ego sum ostium*. &c. disparata prædicantur de disparatis; quæ propriè esse veranon possunt. 2. In his, aliisque similibus est tropus, aut quid obscurum; addique assolet explicatio. At in, *Hoc est Corpus*; sunt E A D E M prædicatum & subiectum, quæ, EST, copulat eadem numero, in indiuiduo, reciproce; non disparata.

In illo, *Hoc, scil. circumcisio est pactum*. i. est signum fœderis, seu significat, verè dicitur; & sine tropo: quia prædicati essentia est significare, vt *Petra est Christus*; *Agnus est Phasæ*. Neque tamen in hisce etiam EST ponitur tropice, sed substantialiter; cum natura prædicati sit significare.

Atque hac ratione Theodoretus (de quo proxime infra) facit pro nobis contra Ministrum: cum prædicatum corpus, & subiectum *Hoc* reciprocentur realiter ac verè. Militat item nobiscum aduersum Ministrum S. Augustinus & S. Cypriani regula, quam pro se inaniter citat: Aug. l. 3. in Leuit. c. 57. *Solet res, quæ significat, eius rei nomine, quam significat, nuncupari*. Cypri. ser. de vnctione Christi. *Significantia & significata eisdem censentur vocabulis*. Iterum August. epist. 23. *Si Sacramenta quandã similitudinem rerum, quarum sunt Sacramenta, non haberent, omnino Sacramenta non essent. Ex hac autem similitudine plerumque etiam ipsarum rerum nomina accipiunt*. Atqui verò in Similitudinibus, Parabolis, Visionibus EST accipi sine tropo pro significat potest. Quia talium essentia posita est in significando. At istud, *Hoc est Corpus meum*, non est explicatio, aut similitudo; sed Assertio. Minister, tu si Hercules fies; tamen ecce tuam tibi clauam extorsit, & S. Patres restitui nobis, quos tu transuersum actos versutè ac veteratorie detorseras sinistrorsum.

V. MINISTER: Transubst. Papiſticam resutant quoque Patres V. ceteros, docentes esse manereque pa-

nem & vinum in substantia propria etiam post consecrationem: Sicut & Scriptura vocat sæpe panem & vinum: 1. Cor. 10. 16. 17. & cap. 11. 26. 27. Ne quid quia panis fuit, vt nugatur Pontifici, sed quia reuera est. Theodoretus, vt supra: *Non naturam mutans, sed gratiam natura adiciens*. Idem Dialogo 2. cap. 14. *Nequaquam post Sanctificationem mystica symbola propriam amittunt naturam. Manent enim in priore substantia, & figura, & specie, & cerni ac tangi possunt, sicut & prius*. Sic & Ambrosius, pluresque alii.

2. Qui Mutationem quidem asserunt in Eucharistia; sed *Sacramentalem*; non *Realem ac Substantialem*: per quam, ait Irenæus l. 4. cap. 34. *iam non communis panis est; sed Eucharistia*. i. sacramentalis. Quo corruit omnis probatio ex Patribus Bellarmiana. Aperteque fatetur Greg. de Valentini expressas talium esse sententias.

RESPONDEO. AD I. S. Scriptura & quidam S. Patres S. Eucharistiam appellant *panem*, aut *vinum*: non tam quia panis fuit; (tuum recipe v. verbum) vt nugatur Minister, quam quia Species remanent; & reuera tamen NON est. Ad Theodoretum dico cum Greg. de Valent. lib. de Transubst. c. 7. (cuius recitata ab Ministro reddo eidem) *Antequam questio ista de Transubst. in Ecclesiapalam ageretur, minime micum est, si vnus aut alter, aut aliqui ex Veteribus minus considerate & recte hac de re senserint, & scripserint*. &c. Theodoretus ille de aliis quibusdam erroribus notatus fuit. Addo: Nestorio fauiri aliquandiu; sed demum respuit. Eius tamen scripta contra S. Cyrillum de tribus Capitulis, in Generali Synodo V. damnata sunt: Patet in meo *Indice secularis, seculo V.* 2. Deinde eum sic exposuerim: *Non naturam mutans, quoad accidentia nature; nam vox natura includit in se accidentia cuiusque rei; at non item substantia, quæ sine iis esse potest, perque se subsistere*.

Quamquam alterum ex eodem testimonium hancingulat expositionem, & omnem excusationem. Itaque in hoc merito reiciendus est vnus cum Gelasio altero, ac tertio Ruperto potius; quam ab ceterorum abire S. Patrum, Ecclesiæque Consensu, & omnium retro sæculorum Christianorum.

AD II. Sic retorqueo: *Omnis Mutatio Sacramentalis in Eucharistia est tantum Realis ac Substantialis: Sed Det aliam, doceatque Minister. Sed S. Patres asserunt Sacramentalem, vt fateretur Minister:*

Minister: ergo tantum *Substantialem*. Quo corruit, (tua recipe verba,) *omnis probatio ex Patribus Ministri Caluiniana: Fateorque cum Gregor. de Valent. expressas talium taliter esse sententias.*

V. MINISTER. Transubst. pugnat cum natura Sacramentorum dupliciter. 1. Quia *Sacramentum est signum visibile inuisibilis gratia: Vnde Irenæus l. 4. aduersus har. c. 34. ait: Eucharistia ex duabus rebus constat, terrena, & celesti. Sic & Augustinus, vt citatur de Consec. dist. 2. c. Hoc est ordine 48 Constat visibili elementorum specie, & inuisibili D. N. I. Christi Carne & Sanguine, Sacramento & Re Sacramenti. Iam vero per transubst. tollitur visibile Sacramentum, vt, substantia panis recedente, sola maneat Christi caro, ait Conc. Trid. sess. 13. cap. 3.*

Quod. a. ad hæc respondet Bell. l. 3. de Euch. c. 23. §. 24. *Rem terrenam in Eucharistia esse SPECIES sensibiles, nimis est puerile, & repugnat Institutioni Christi: Nec enim instituit sub accidentibus illis, quorum esse est in subiecto inesse; sed sub pane & vino, qui est à terra panis, ait Irenæus, percipiens uocationem Dei, iam non est communis panis, sed Eucharistia. Sic Aug. Tract. 80. in Ioan. Accedat Verbum ad elementum, & fit Sacramentum. Ac per hoc noua est hæresis Iesuitica Bell. Quod Substantia panis non pertinet vdo modo ad rationem Sacramenti; sed sola Accidentia externa.*

2. Quia debet inter Sacramentum, & Rem Sacramenti esse *analogia. Si enim, ait Aug. epist. 23. Sacramenta quandam similitudinem earum rerum, quarum Sacramenta sunt, non habent; omnino Sacramenta non essent. Iam vero sublato pane & vino, quæ remanet portio & analogia? Nulla.*

RESPONDEO. AD I. Benè, Basilicè respondit Bellarminus: & Orthodoxe; Species remanentes sine subiecto supernaturaliter. i. tantum Sacramentaliter, sunt res terrena; sunt Sacramentum quod est *Hoc Corpus Christi. &c.* Sunt Elementum, sunt panis non panis à terra. &c. Minister autem nec hilo refutat Bellarminum, nisi repetitione principii: quod (tua recipe verba) *nimis est puerile; & noua hæresis Wiceliana Ministri; & repugnat Institutioni Christi dicentis. HOC est Corpus: HIC est Sanguis. &c. quod tradetur, qui fundetur. &c.*

AD II. Analogiam seu similitudinem hic sustinent Accidentia, vim substantialem panis representantia. Nam ad Significationem nil opus hic ipsa substantia; quia Significare est nos per aliquid monere alterius rei significatæ: monemur autem rebus in sensum incurrenti-

bus; qualia sunt in subiecto accidentia rerum; non substantiæ ipsæ; vt quæ nullo percipi sensu queant; solum intelligi debeant, ideoque prius sunt per accidentia, non per se, in sensu; quam in intellectu. Et ita S. Augustinus sentit nobiscum contra Ministrum abutentem verbis S. Patrum, sicut & Scripturæ, in sensu sequiore hæretico.

VI. MINISTER. Transubst. pugnat cum sensibus: Sicutque Bell. *l. de Notis Eccl. c. 11. § 14. ex eo Lutherorum errorem de fide infantium aperte pugnare veritati serbit; quia iniuriam facit sensibus: ita & nos modo refellimus monstrum Transubst. Fatentur & Pontificii, vt Lincianus, Bellar. Myste: ium hoc esse miraculum, non ratione, ingenio, sensuque metiendum. Horrida igitur & horrenda est Beiegarii palinodia, de Consec. d. 2. c. Ego Bereog. Verum Corpus & Sanguinem D. N. I. Christi sensualiter, non solum Sacramento, sed Veritate manibus Sacerdotum tractari, frangi, & fidelium dentibus atteri.*

RESPONDEO. Nihil est in Eucharistia, quod repugnat sensibus: vt rectè cum Ecclesia P. Sandæus. Horum enim propria sunt Species rerum. Neque tamen vilo sensu metiendum est Sacramentum formaliter ac proprie; vti res supernaturalis; sed tantum materialiter, hocque improprie. Ita benè, verè Pontificii dicunt tangi, frangi, dentibus teri, cerni oculis. &c. Sacramentum, i. species. Fides autem infantum nequit cerni; ideo vere repugnat sensui; si, quæ non est, repugnare dici possit. Quare, (tua recipe verba) pugnat negatio Transubstantiationis Caluinistica cum sensibus humanis; & est monstrum atque portentum; monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademtum fidei. Consule enim & tu, Minister, nisi forte aliquibus eorum careas, & adhibe sensus quatuor. &c. prorsusque Caluinisticū mendacium esse tibi nunciabunt idem.

Denique, (tursus tua recipe verba) Nos, quotquot sumus veri Christiani atque Orthodoxi Romanocatholici, hic propter dogmatis huius Caluiniani dicamus cum S. Augustino, lib. 3. contra Iulianum cap. 3. & disputationem hanc finiamus: *Hæc sunt, Luthero-caluinistæ, sententiarum portenta vestrorum; hæc inopinata mysteria dogmatum nouorum, hæc paradoxa hæreticorum; mirabiliora, quam Stoicorum philosophorum.*

Mira sunt, quæ dicitis; noua sunt, quæ dicitis.

Mira stupemus; noua cauemus; falsa conuincimus. Hæc contra nos pro se Minister citat; Sed pro nobis contra se, & suo pte se gladio ferit, ac perit.

VII. MINISTER ad proximè sequentem quæstionem 37. de Clauibus appendit laciniam de explosa Transubstantiatione; seque explicat, & implicat, idq; sic ratiocinando: 1. Si panis & uinum non transubstantiatur, omnino per se falsum est. Christum esse in Cœna præsentem secundum substantiam & essentialitatem sui Corporis corporaliter, ibidemque posse adorari. 2. Interim meta calumnia est, & mendacium nos veram Christi, aut Corporis eius præsentiam in Cœna negare: & credere nuda tantum symbola, sine re. Constat enim Christum, corpus & sanguinem eius in Cœna præsentem esse uerissimè realissimè; Et tantum abest, ut ex Signo concludamus Rei signatam Absentiam; ut ex ipso Signo inferamus Rei signatam Præsentiam: teste Caluino in 1. Cor. 11. Stapleio. Tertul. in Marcionem l. 4. c. 40. dicente: *Figura Corporis non fuisse; nisi Veritas esset Corpus.* &c.

RESPONDEO. Iudicet quicumque intelligens & æquus de Contradictione: *Mendacium est, nos veram Corporis Christi præsentiam negare: Et, Falsum est, Christum esse præsentem secundum substantiam sui Corporis corporaliter.* Verè propositiones verbo implicant; at sensu se explant: ut Caluinus 1. Cor. 11. quem allegat: *Mihi extra controversiam est, Veritatem hic cum Signo coniunctam esse: hoc est: non minus uerè nos (QUANTVM AD VIM SPIRITVALEM attinet,) participes Corporis Christi fieri, quam pane uescimur.* Ecce, ENERGIAM spiritalem asserit: hanc uocat Veritatem; negat CORPORALEM præsentiam substantialem. Ita ludunt æquiocatione ludiones sacrilegi. Simili cum æquiocatione accipit Minister pro se illud Tertulliani. Sed dic; *Quid est ueritas? Energia?* Ais. At hæc est species Veritatis, Christum ipsum abnegans.

AD QVÆST. LXXXIII.

Quid sunt Clauis regni cœlorum?

CALVINVS Instit. l. 4. cap. 6 § 4. *Quoniam Euangelii doctrina nobis cœli aperiuntur, eleganti metaphorâ insinuitur Clauium nomine. Iam non alio modo ligantur, & soluantur homines, nisi dum fides alios reconciliat Deo, alios sua incredulitas magis constringit.*

MINISTER cum Catechesi idem, Huius uero sensus

est, ait, non ipsam prædicationem Euangelii esse Clauem propriè, sed metaphorice; quatenus per eam peccata à Ministro absoluitur & liberatur; Ideo nil opus erat hæc emendatione Parochi dicentis: *Minime prædicatione Euangelij; sed Sacramentalis absolutio.* Neque enim in Scripturis infrequens, instrumento tribuere, quod est proprium rei 2. Cor. 2. 16. Unde prædicatione uocatur *Verbum reconciliationis. salutis, uita;* quod per id reconciliatio creditur & peccatis, tanquam per *Ministerium*, 2. Cor. 5. 18. annunciat.

RESPONDEO. Duo hic inuoluit Apologista. 1. Forma Sacramentorum an sit Verbum prædicatum. Negamus: uide in *Luthero calu. par. 3. q. 5. & in Antichristo par. 3. q. 2.* 2. An à peccatis peccantes absoluantur per modum Iudicii; an Annunciationis? Istud Pontificij; hoc Aduersarij affirmant. Vide in *Luthero calu. par. 3. q. 93. 94. 95. &c.* Atque idcirco ex caluinizatione hic mea opus erat. Certè ista Ministri, (tua recipe uerba) nullius sunt momenti; quare ea merito transilimus: non, quod me, sicut te, uiget tempus, & Typographus: sed quod nil dignum afferens calamo, & publico.

AD QVÆST. LXXXIV.

Quo pacto clauditur, & aperitur regnum cœlorum Prædicatione Euangelij? Absolutione Sacramentali?

CALVINVS Instit. l. 4. c. 11. § 1. *Hoc deditur in dicitur & retinendis peccatis mandatum. Matt. 16. Ioan. 20. & illa deligando & soluendo Petro facta promissio; non alio debent referri, quam ad uerbi Ministerium. &c.*

1. MINISTER cum Catechesi disertius idem. 1. Sed arguit: Parochus, ait, Contritionem ponit post Absolutionem. Præcedit, si nescis, & præcedere debet in peccante uera Contritio antequam Absolutio ipsi posita Ministro applicari.

2. Ita tamen, ut non possit peccata retinere al cui, qui uerè peccat: Quod asserere uidetur Parochus istis: in seculis ibus perseverant inexpiati, seu uoluntarie non peccando seu peccatis eorum ab Sacerdote retentis: Quasi etiam liceat Sacerdoti peccata retinere peccantibus. &c.

RESPONDEO. AD I. Tenet solenne Minister, captiosum agendo cauillatorem: qui in scirpino nodum; atomosque causatur, ut lucere minus solem meridianum culpet. Omnino, (tua recipe uer-